
Je pro Univerzitu Karlovu 201. až 300. světová příčka maximem?

Je pro Univerzitu Karlovu 201. až 300. světová příčka maximem?

03.09.2011 07:17, Autor: Martin Rychlík
<http://www.ceskapozice.cz>

Průnik UK do první světové dvoustovky top univerzit je zřejmě možný jen po zásadnějších změnách v českém vysokém školství.

Univerzita Karlova v Praze (UK) patří mezi 1,5 procenta nejlepších vysokých škol světa, ze 17 tisícovek univerzit se umístila na 201. až 300. příčce. Koho by to nepotěšilo, a zvláště pak její české absolventy! Dobrá zpráva přišla z Číny, kde se centrum Šanghajske univerzity věnuje již devět let sestavování žebříčku 500 nejlepších světových univerzit (ARWU). Co na tom, že nejde o ranking úplně nejprestižnější; tuzemská média hromadně zajásala a akademici se prsili. „Úkáčku“ se samozřejmě sluší blahopřát, ale zároveň je třeba se ptát, zda by škola založená roku 1348 nepotřebovala více impulzů k dalšímu zlepšování...

Univerzita Karlova se v šanghajském žebříčku (cíleném spíše na přírodní vědy a anglické vědecké články) dlouhodobě drží ve třetí světové stovce – o jednu třídu níž byla UK pouze v letech 2003 a 2004. „Univerzita Karlova potvrzuje dominantní postavení mezi českými univerzitami,“ pochvaloval si rektor Václav Hampl s tím, že škola chce proniknout do první dvoustovky. Jakožto překážku zmínil omezené finance, jež jsou nižší nežli u západních, amerických či japonských soků. Co když ale nejsou limitem jen peníze?

Haňka: Novou krev do systému!

„To, že se Univerzita Karlova do žebříčku nejen probjovala, ale navíc se vlastně umístila na 201. místě, je velký úspěch. Čtyřicet let totality deformovalo české vysoké školství do takové míry, že se ještě ani po dvaceti letech nepodařilo škody plně napravit. Stále nám chybí nejen správné legislativní normy či odpovídající finance, ale hlavně změna myšlení starších kádrů, abychom nabrali novou krev do celkem zkorumpovaného systému,“ řekl ČESKÉ POZICI Rudolf Haňka, profesor z University of Cambridge, jenž má reformu vysokého školství v Česku na starost.

V první dvacítky šanghajskeho žebříčku je 17 amerických škol, „Toto jsou naprosto základní předpoklady ke zlepšení stavu českého vysokého školství. Pokud se tak nestane, zůstane UK spíše jen tou výjimkou,“ dodává profesor Haňka k šancím dalších českých škol o průnik do světové špičky.

Letošní šanghajský žebříček, pracující s počty citací, držitelů Nobelových cen a prestiží školy, zcela ovládly americké univerzity. V první dvacítky jich je sedmáct, přičemž se do popředí vyskládaly Harvard, Stanford, MIT a Berkeley. Pátý skončil anglický Cambridge, který jako jediný s Oxfordem a University College London uhájil místo v TOP 20 pro Evropu. Nejlepších deset univerzit světa:

1. Harvard University
2. Stanford University
3. Massachusetts Institute of Technology
4. University of California, Berkeley
5. University of Cambridge

6. Caltech
7. Princeton University
8. Columbia University
9. University of Chicago
10. University of Oxford

Tolik úplná elita. Nejlepší z kontinentální Evropy je švýcarské ETH Zürich, ve střední a východní Evropě předstihla pražskou UK jen Moskevská univerzita (74. místo). Nejvýše v Asii se umístila University of Tokio na 21. příčce. „Znatelný je pokrok univerzit na Středním východě,“ uvádí se v žebříčku vzdělávacích institucí čtyřiceti států. Saúdská King Saud University se dostala mezi nejlepších 300 škol, do první čtyřstovky pronikla i tamní King Fahd University a dále školy v Istanbulu a také Íránu.

V žebříčku TOP 500 je rovněž celkem 35 čínských univerzit, z nichž tři pronikly do elitní dvoustovky – přesně tam, kam by chtěl v příštím roce i český gigant: Univerzita Karlova s 51 tisíci studenty.

„Letošního úspěchu si samozřejmě vážíme, zejména při srovnání finančních zdrojů, které mají k dispozici školy, jež se umísťují na předních místech. Univerzita Karlova považuje za jednu z priorit zlepšení své pozice v žebříčku a ve velké konkurenci hraje zásadní roli právě i finanční podpora vlád jednotlivých států, jakkoliv se UK systematicky snaží zvyšovat své příjmy i z jiných zdrojů,“ říká Petra Kopplová z tiskového oddělení školy.

Lepší jen v Moskvě a Petrohradě

Vysoké učení císaře Karla IV. patří do třetí světové stovky i v jiných tabulkách. Aktuální žebříček QS University World Rankings (THES/QS) je řadí na 267. pozici se ziskem 40,66 bodu oproti stoprocentnímu Cambridgi. V tomto seznamu, jenž je spolu s Times Higher Education World University Rankings od Thomson Reuters (uvádí první dvoustovku škol) a šanghajským ARWU považován za nejvlivnější žebříček, předstihly UK z postsocialistických států pouze univerzity v Moskvě (93.) a Petrohradě (210.); na 304. a 364. místě následují Jagellonská univerzita v Krakově a Varšavská univerzita.

Protože má každý žebříček odlišnou metodologii s klady a minusy, neváhala systémy kritizovat třeba Evropská komise, jíž vadilo zacílení na anglosaský výzkumný model, který prý nehodnotí specifika kontinentálních univerzit. Podle serveru EUobserver.com si dokonce Evropská unie začala loni v lednu vyvíjet vlastní žebříček pro světové hodnocení vysokých škol: „Komise se domnívá, že mnoho existujících rankingů neukazuje šíři záběru univerzit, protože jsou například zacíleny více na výzkum nežli výuku.“

Excellence UK: matematika a ekonomie

To by ale Univerzitě Karlově vadit nemělo, protože se chce profilovat jakožto výzkumná škola. Které jsou nejsilnější oblasti UK, jež by jí mohly posunout v žebříčcích ještě výše? „Metodologie rankingů se podstatně liší, což ovlivňuje výslednou pozici Univerzity Karlovy. Například v hodnocení žebříčku CHE ExcellenceRanking, který každý rok hodnotí jiné disciplíny, naše univerzita opakovaně prokázala své excelentní obory. V roce 2010 (hodnoceny byly přírodní vědy a matematika) uspěla UK ve skupině Excellence v oboru matematika. V roce 2009 (hodnocena byla ekonomie, psychologie a politické vědy) uspěla UK ve skupině Excellence v oborech politické vědy a ekonomie,“ říká Kopplová.

V témtže žebříčku, který sestavuje německé Centrum pro rozvoj, uspěly taktéž národohospodářská a fakulta mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické.

Není tajemstvím, že výjimečné výzkumné postavení na Univerzitě Karlově má hlavně matematicko-fyzikální fakulta a přírodovědecká fakulta; mezinárodní renomé si drží i lékařské fakulty. „Obávám se, že společenskovední obory – ne všechny samozřejmě – nám na Úkáčku trochu zahálají. Zpohodlněly. Když pominu ekonomy a egyptology, kteří mají výjimečně čilou činnost i v zahraničí, skutečně nevidím tolik elitních výzkumníků, kteří obstojí ve světové konkurenci,“ řekl ČESKÉ POZICI informovaný zdroj z okolí rektorátu.

Až příliš často prý pražští vědci spoléhají na enormní sílu značky a rok založení 1348, místo aby se Univerzita Karlova ubírala dynamičtější a modernějším směrem: více se otevřela transferu technologií, firemní sféře a přidala i profesionálnější marketing.

Cambridžská cesta přes aplikace

Mohou k vylepšení přispět i žebříčky? Jsou pro školy tou správnou motivací? „Myslím, že žebříčky univerzit mají celkem pozitivní vliv. Pochopitelně si musíme uvědomit, že jich existuje řada a že ten šanghajský je pouze jedním z nich... Dostat se někam na přední místo je ctíždostí každé univerzity. Udržet se tam není snadné a nedá se spát na vavřínech – stojí to hodně úsilí a hlavně hodně peněz,“ upozorňuje profesor Haňka.

Cambridžské univerzitě se podařilo prosadit do první světové pětice teprve tehdy, když před dvaceti lety změnila systém vnitřního řízení univerzity a otevřela se více směrem k aplikované sféře. „Přestala být jakousi zasněnou Ivory Tower, Věží ze slonoviny, a stala se něčím, co je viditelně důležité jak pro vzdělávání nové generace, tak i pro současnou vědu. Tím se nejen stala relevantnější společností jako takové, ale současně se jí podařilo zdvojnásobit své finanční prostředky, a to z neveřejných zdrojů,“ doplňuje Haňka.

Brno kousek před pětistovkou...

Proniknout na světovou špici by chtěly v Česku minimálně tři další školy: pražské ČVUT, brněnské Vysoké učení technické (VUT) a Masarykova univerzita (MU). Všechny již do rankingu THE-QS nejméně jednou nakoukly. Při premiéře v roce 2005 se VUT umístilo na 438. příčce, do téhož TOP 500 se ČVUT dostalo prvně v roce 2008, kdy obsadilo 414. místo.

„Potvrzuje se, že se ČVUT může v globální konkurenci srovnávat s kvalitními univerzitami v Evropě a USA,“ řekl médiím tehdejší prorektor Jaroslav Kuba, donedávna šéf EU fondů na ministerstvu školství. Rok nato bylo řazení českých univerzit následující: 229. UK, 394. ČVUT, 401. až 500. VUT a také Masaryčka v šesté nejlepší stovce.

Jakou tomtuo „žebříčkovému“ srovnávání přikládá váhu dnešní Masarykova univerzita? „Význam mezinárodních žebříčků vysokých škol rozhodně nelze podceňovat, protože se jimi řídí nejen politici, ale i veřejnost. Musí se k nim však přistupovat s určitou rezervou. Tak, jak jsou nastaveny, často zvýhodňují úzce specializované instituce,“ řekla ČESKÉ POZICI Tereza Fojtová, mluvčí ambiciózní brněnské univerzity, která již dnes v mnohých oborech předčí i svou daleko starší pražskou sestru.

„Například šanghajský ARWU je hodně zaměřený na přírodní vědy, ve kterých je sice Masarykova univerzita úspěšná, nicméně data se pak porovnávají ve vztahu k celé univerzitě, a to nás znevýhodňuje,“ tvrdí Fojtová, dle níž chce MU své postavení zlepšit. K tomu by mělo přispět mimo jiné zřízení centra pro transfer technologií; hodně se očekává od středisek, jako bude Středoevropský technologický institut (CEITEC).

Vybírat rektory konkurzem zvnějšku?

Posunu do světových výšin ale nepomůžou jen strukturální fondy (Praze navíc nedostupné); potřebná je i změna univerzitních struktur. „Česko jako celek získá šanci na lepší umístění v žebříčcích teprve tehdy, až bude mít odvahu se vyrovnat s tím, že náš vysokoškolský systém potřebuje pozměnit. Že například profesori, stejně jako rektori, by se měli vybírat – tak jako jinde ve vyspělých zemích – veřejným konkurzem podle jejich objektivního ohlasu ve světové vědě a ne podle tabulkových kritérií či podle jejich schopnosti získat většinu hlasů Vědecké rady či Akademického senátu,“ míní Haňka.

A český profesor z University of Cambridge uzavírá: „Pak se nám nebude stávat, že v hodnocení jednotlivých států zařadí European Research Council (ERC) naše přední vědce až na konec tabulky těsně před Bulharsko a Turecko. Tak jak se to stalo letos.“